Energetický šok. Zelenající Evropská unie se Čechům notně prodraží

- CZ24 News | 26. září 2021

ČESKO: Česká vláda v nejbližších dnech představí dotační program, jenž domácnostem s nižšími příjmy pomůže hradit účty za energie. Cena elektřiny či plynu nyní na velkoobchodním trhu EU prudce roste a v blízké době se tento nárůst promítne také na účtech, které platí domácnosti. Cena elektřiny jim v nejbližších měsících vzroste zhruba o dvacet procent, plyn zdraží o patnáct procent, teplo o deset. Růst cen energií bude ale pokračovat i v dalších letech.

Samozřejmě, narůstající cena energií zatěžuje také tuzemský průmysl. Ohrožuje tak plynulost post-pandemického hospodářského zotavování. Vždyť ceny v průmyslu rostly v srpnu nad očekávání závratně, meziročním tempem 9,3 procenta. To je nejvýraznější nárůst od dubna 1993. Zásadním důvodem je kromě dramatického meziročního zdražení ropy na světových trzích, které vede k citelnému nárůstu cen pohonných hmot a dalších ropných produktů, také právě zdražení velkoobchodní elektřiny či plynu. Například velkoobchodní cena zemního plynu stoupla v EU letos meziročně zhruba o 200 procent.

Energetický šok

Celá Evropská unie prochází „energetickým šokem“, který je výsledkem souhry několika faktorů. Klíčovým je ten, že Rusko letos omezilo své dodávky plynu starému kontinentu. Evropské plynové zásobníky jsou přitom po loňské poměrně dlouhé zimě vyprázdněné. Míra jejich aktuálního naplnění je pro nynější období roku nejnižší za posledních více než deset let. Ruský plynárenský podnik Gazprom, jejž většinově ovládá Kreml, z geopolitických důvodů přesměroval své dodávky plynu do Asie. Tam například čínská poptávka po plynu prudce narostla v důsledku post-pandemického ekonomického zotavování.

Gazprom navíc chce odklonem do Asie demonstrovat důležitost nedávno dokončeného plynovodu Nord Stream 2. Ten povede plyn z Ruska přímo do Německa, ale až poté, co to EU povolí. Takový proces může trvat léta a Gazprom preferuje, aby plynovod byl ve využití co nejdříve a v co možná nejvyšší možné míře své kapacity. Vytváří tedy tlak na EU, aby ta pocítila, jak moc je pro ni ruský plyn důležitý a zbytečně nekladla překážky do cesty právě co možná nejdřívějšímu zprovoznění plynovodu v co možná nejvyšší míře jeho kapacity. Gazprom z nynějších napjatých podmínek na evropském, ba světovém energetickém trhu těží vrchovatě. Jeho akcie na ruské burze letos zhodnotily zhruba o 90 procent a nyní v září vytáhly burzu k rekordu. Zpevňuje díky tomu také ruský rubl. Ten letos posílil nejvýrazněji ze všech měn rozvíjejících se trhů.

Evropě navíc letos nepřejí povětrnostní podmínky. Vanou poměrně slabé větry, což snižuje produkci elektřiny ve větrných elektrárnách. To jen umocňuje poptávku po elektřině vyráběné z plynu. Ale protože plynu je málo a zdražuje, vyplácí se dokonce i uvádět do provozu již odstavené uhelné elektrárny. I přes rekordní nárůst cen emisních povolenek se totiž při zdražujícím plynu stává cena elektřiny z uhlí konkurenceschopnou.

Sázka EU na zelenou energetiku tak již nyní ukazuje své značné slabiny. V minulých dnech rozhodly

jak italská, tak francouzská a další vlády zemí EU právě o tom, že budou dotacemi pomáhat svým občanům platit účty za zdražující energie. Nyní se k těmto vládám přidává i česká.

Navíc, dražší energie se promítají do růstu cen třeba potravin. Například pečivo v Česku má od podzimu podražit až o třicet procent. Třicetiprocentní zdražení pečiva by bylo vskutku nebývalé. Pečivo totiž zpravidla zdražuje v rozsahu do deseti procent. Možné až třicetiprocentní zdražení tedy napovídá, že celý pekárenský průmysl se ocitá pod nebývalým tlakem růstu cen výrobních faktorů. Pekaři čelí také nepříjemnému vzestupu cen mouky a energií.

A to přitom loňská a podle všeho ani letošní úroda obilovin nebyla v Česku špatná. Letos by měla být dokonce mírně nadprůměrná. Za zdražující moukou je tak třeba hledat do značné míry rovněž růst cen energií.

Zaplatí to spoluobčané

Podle červencového návrhu Evropské komise, „Fit for 55“, hrozí v důsledku uvedení příslušného klimatického balíčku do praxe takzvaná energetická chudoba třetině obyvatel EU, tedy desítkám až stovkám milionů lidí. V Česku je tak energetickou chudobou, tedy problémy s platbou účtů za elektřinu, plyn či teplo, v důsledku klimatického balíčku ohroženo zhruba 3,5 milionu lidí.

Finanční podpora ze strany vlády tak zřejmě bude nezbytností i v příštích letech. Problém je, že vláda podporu financuje z daní a z veřejného dluhu (a navýšený veřejný dluh jsou v zásadě jen budoucí daně), protože prakticky žádné jiné zdroje nemá. Dotace chudším domácnostem tak v praxi budou platit ze svých daní jejich spoluobčané, což výrazně zatíží zejména střední vrstvy. Situace se tak může stát sociálně neúnosnou a přejít v sociální konflikty, z nichž by těžily politické síly krajních extrémů.

Autor: Lukáš Kovanda